

Posudok dipolovej práce

Jana Rokoská

Vězeňská literatura v Rumunsku (1944 – 1989)

FF UK, Ústav románských studií, Praha 2006

Predložená diplomová práca Jany Rokoskej patrí medzi tie práce, ktoré dokumentujú široký rozsah študijného odboru Dejiny rumunskej literatúry a jazyka na FF UK v Prahe a jeho chápanie literatúry ako súčasti kultúry a spoločnosti. Je prvolezeckou študijnou prácou, ktorá sa venuje téme, ktorá doteraz v oblasti literatúry nebola spracovaná.

Predložená diplomová práca vyjadruje v prvom rade zmeny, ku ktorým došlo v priebehu posledných desaťročí. Ukazuje, ako sa mení poňatie literatúry, histórie a v konečnom dôsledku aj ich štúdiá. Ak by sme ju mali bližšie charakterizovať, bolo by treba povedať niekoľko vecí, ktoré oveľa väčšmi súvisia s úlohou umenia v spoločnosti a v kultúre, než s literárnou analýzou. Ako prvú vec by som spomenula, že zvolenú tému a zvolené literárne diela nemožno študovať bez historického úvodu, ktorý by osvetlil doteraz málo známe skutočnosti rumunského politického vývinu z druhej polovice 20. storočia. Ako ďalší faktor vidím skutočnosť, že sa mení podoba a dokonca aj pojem literatúry, hlavne pod tlakom témy, to znamená udalostí, ktoré táto literatúra vykresľuje. A ďalej, že sa vlastne mení predstava toho, čo chápeme ako dejiny, mení sa cítenie a vnímanie historicity. Preto sa veľká časť predloženej diplomovej práce zamerala na výklad udalostí v jasnom a primerane rozsiahlom úvode.

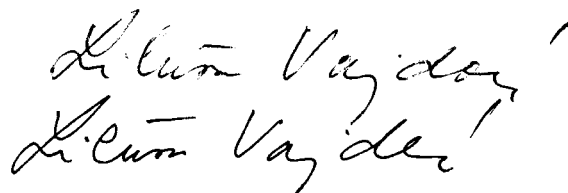
Práca, ktorá sa venuje takto postavej téme, má sťažené postavenie. Mala by pojednávať o literatúre, a musí sa venovať politickým dejinám, mala by preniknúť do sveta diela a musí hovoriť o konkrétnom svete istej doby a jeho morálke. Na to všetko predložená práca upozorňuje. Po úvodných kapitolách, v ktorých opisuje vznik koncentračných táborov za komunizmu, si berie ako príklad diela štyroch autorov, ktorí tento systém z rôznych hľadísk opísali. Je zaujímavé sledovať, ako sa jednotlivé diela od seba líšia, akým rôznym spôsobom naplňajú predstavu a pojem faktu a literatúry. Len niektoré sú literárne, ale všetky zodpovedajú potrebe modernej doby po priamom svedectve. Všetky vyjadrujú presvedčenie, že iba osobne zažitá a potom bežným jazykom vyrozprávané udalosti sú tým pravým svedectvom o skutočnosti a o pravde. To je rovnaká tendencia ako v štúdiu dejín formou orálnej histórie, alebo v prenikaní autobiografických a faktografických prvkov do beletrie, ktorá rezignovala na poznávaciu funkciu fikcie.

V analyzovaných dielach štyroch rumunských autorov 20. storočia sa diplomantka venuje predovšetkým obsahu. Vedie ju k tomu najmä fascinácia skutočnými príbehmi, aké by si ťažko niekto vymyslel, fascinácia otázkami mravnosti, ktorú tieto texty nastrojú. Okrem toho vlastne ide o obsiahle diela a publikácie, ktoré sú náročné už svojím rozsahom. Napriek týmto objektívnym faktom si však myslím, že s definíciou memoárovkej literatúry sa nestačí vyrovnávať iba krátkym citátom z encyklopédie, ako ju diplomantka uvádza. Nie

preto, že by ostalo čosi nejasné, ale hlavne preto, že práve tento jav, memoárová literatúra, priniesol a sprístupnil spomínaný fascinujúci obsah. Tieto dva javy sa navzájom podmieňujú. Bez konkrétneho obsahu literatúry o otrasných zážitkoch by nebolo spomienok a bez memoárov by zase nebolo opisu skutočnosti. Silný vnem, ktorý v čitateľovi vzbudzuje obsah diela, sa objavuje práve preto, lebo je podávaný emotívne, ako osobná spmienka. A navyše, ide o hlavnú a typickú črtu celej súčasnej rumunskej literatúry. Preto jej mala autorka venovať viac miesta a možno si premyslieť jej dosah. Určite by jej to bolo veľmi pomohlo naplniť literárne analýzy diel skutočným videním literatúry.

Predložená diplomová práca sa vyznačuje množstvom a náročnosťou spracovaného materiálu. Je dostatočne faktografická a súčasne jasne triedi poznatky a dokáže ich zreteľne predložiť čitateľovi. Jej štýl je inteligentný a kultivovaný a analýzy obsahu veľmi pútavé. Celkovo poukazuje na výborné zvládnutie problematiky. Mimoriadne vhodné je aj používanie menšieho typu písma v citátoch, čo prácu odľahčuje a súčasne nič neuberá z obsažnosti. Jediné, čo jej možno vytknúť, je to, že sa nezamyslela väčšmi nad problémami textov ako literatúry, hoci aj z toho sem tam niečo naznačuje. Ide však o prvolezeckú prácu, veľkého rozsahu a v podstate z takmer neznámych materiálov, ktorá otvára celkom novú problematiku literatúry, kultúry a spoločnosti v zmenených politických podmienkach v Európe ako celku.

Odporúčam predloženú diplomovú prácu *Vězeňská literatura v Rumunsku (1944-1989)* na obhajobu.

PhDr. Libuša Vajdová, CSc
Ústav svetovej literatúry SAV
Konventná 13
81364 Bratislava